EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 5.11.2008
KOM(2008) 652 lõplik/2

CORRIGENDUM
Annule et remplace le document COM(2008)652 final du 17.10.2008
Titre incomplet: concerne toutes langues.

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Teel Euroopa Liidus asuvate maailmatasemel klastrite poole:

laiapõhjalise innovatsioonistrateegia rakendamine

{SEK(2008) 2637}

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Teel Euroopa Liidus asuvate maailmatasemel klastrite poole:

laiapõhjalise innovatsioonistrateegia rakendamine

SISSEJUHATUS

ELis sõltuvad säästev majanduskasv ja töökohtade loomine üha enam pädevusest ja innovatsioonist, mis on ühtlasi Euroopa konkurentsivõime peamiseks tõukejõuks. EL võttis seda asjaolu tunnustades 2006. aastal vastu laiapõhjalise innovatsioonistrateegia[1] ning määratles Euroopas klastrite tugevdamist kui ühte üheksast peamisest prioriteedist innovatsiooni edukal edendamisel[2].

Piirkondliku, riikliku ja ELi klastripoliitikaga seotud jõupingutuste käigus omandatud kogemuse põhjal 2008. aasta jaanuaris koostatud Euroopa klastreid käsitlev memorandum[3] tähistas olulist sammu klastrite tegevuse arendamise edasisel soodustamisel. Hiljuti rõhutasid ELi riigi- ja valitsusjuhid, et innovatsiooni raamtingimusi tuleks paremini koordineerida „teaduse ja tööstuse vahelise täiustatud seose ja maailmatasemel klastrite kaudu ning piirkondlike klastrite ja võrgustike arendamise abil”[4].

Klastrit võib üldjoontes määratleda kui ettevõtete, omavahel seotud ettevõtjate ja institutsioonide rühma, mille liikmed asuvad üksteise geograafilises läheduses ja on saavutanud piisava suurusjärgu, et arendada välja oma valdkonnaga seotud teadmisi, teenuseid, vahendeid, teenuseosutajaid ja oskusi hõlmav võrgustik[5]. Klastripoliitikat kujundatakse ja rakendatakse kohalikul, piirkondlikul ja riiklikul tasandil, sõltuvalt poliitika ulatusest ja ambitsioonidest. Ühenduse ülesanne on selliseid jõupingutusi toetada ja anda neile oma panus eelkõige raamtingimuste parandamise, teadusuuringute ja haridusega seotud tipptasemel saavutuste ja ettevõtluse edendamise, tööstusharu (eelkõige VKEde) ja teadusuuringute vahelise seose tugevdamise ning terves ELis üksteise poliitikast õppimise ja klastritevahelise koostöö soodustamise kaudu. Selles suhtes on siseturu edasine väljakujundamine ning konkurentsivõimelise Euroopa teadusruumi loomine väga olulised tegurid.

---

1 Vt komisjoni teatis „Teadmiste rakendamine praktikas: ELi laiapõhjaline innovatsioonistrateegia”, KOM(2006) 502 (lõplik). Kättesaadav järgmisel veebiaadressil: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2006/com2006_0502en01.pdf

2 Konkurentsivõime nõukogu 4. detsembri 2006. aasta kohtumisel tehtud järeldused: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/intm/91989.pdf.

3 Vt http://www.proinno-europe.eu/NWEV/uploaded_documents/European_Cluster_Memorandum.pdf.

4 Euroopa Ülemkogu 13.–14. märtsi 2008. aasta Brüsseli istungi eesistujariigi järeldused: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/99410.pdf.

5 Vt lisatud talituste töödokumenti, milles käsitletakse „klastrite ja klastripoliitika mõistet ja rolli konkurentsivõimes ja innovatsioonis: peamised statistilised tulemused ja omandatud õppetunnid”, SEK (2008) 2367.

Käesolevas teatises kirjeldatakse erinevate poliitiliste tasandite vahel parema vastastikuse täiendavuse ja koostoime saavutamise raampoliitikat, mille eesmärk on toetada Euroopa Liidus suurema hulga maailmatasemel klastrite väljaarendamist.

1. KLASTRITE EDENDAMINE EUROOPA LIIDUS – POLIITILISED SAAVUTUSED

Klastrid kujutavad endast peamiselt turukeskset nähtust. Suurem osa edukaid klastreid on tekkinud spontaanselt, loomulike konkurentsieeliste või turujõudude tulemusena või lihtsalt juhuslikult. Tänu liikmesriikide pühendunud klastripoliitikale eelkõige alates 1990. aastate lõpust, on järjest kasvanud juhtumite arv, mille puhul on ettenägelik riiklik poliitika, ettevõtlusalgatused või tippklassi ülikoolid ja uurimisinstituudid olnud olulise tähtsusega tugevate klastrite tekkimisel, toiminud katalüsaatorina ja aidanud ära kasutada teatavate piirkondade majanduslikku ja teaduslikku potentsiaali.

Kuigi klastripoliitika üldine väljakujunemine on ELis alles üsna varajases järgus, on sellele lisandunud uut hoogu. ELi piires ELi piires lähenetakse klastripoliitikale erinevalt. Sama mõõt ei sobi aga kõigile. Samal ajal kui erinevates kohtades rakendatakse klastrite toetamiseks erinevaid vahendeid ja mehhanisme, kasutatakse neid ka üha rohkem struktuuriliste muudatuste tugevdamiseks, teatavate tööstussektorite, sealhulgas meretööstuse[6] taaselustamiseks ning teadusuuringute, innovatsioonide ja regionaalpoliitika jaoks raamistiku loomiseks. Selle tulemusena moodustavad klastrid tänapäeval olulise osa Euroopa majanduse tegelikkusest. Näiteks on Euroopa klastrite vaatluskeskus[7] tuvastanud umbes 2 000 statistiliselt olulist klastrit, mida määratletakse kui lähestikku paiknevate tööstusharude ja teenuste piirkondlikke aglomeratsioone, mille põhjal võib järeldada, et 38 % Euroopa tööjõust töötab sellistesse klastritesse ehk väga aglomeerunud sektoritesse kuuluvates ettevõtetes.

Ühendus on klastrite turukeskset olemust täielikult arvestades täitnud olulist osa klastrite tekkimise ja teaduspõhiste tipptasemel klastrite edendamisel. Alates 1980. aastate algusest on majanduse arengu eest vastutavad riigiasutused kasutanud ühtekuuluvuspoliitika vahendeid innovatsioonistrateegiate arendamiseks ja klastrite toetamiseks. Selline tegevus moodustab nüüd ka osa Euroopa majanduskasvu ja tööhõive reformikavast;[8] praeguse programmitöö perioodi (2007–2013) jooksul on uurimistööle ja innovatsioonile[9] eraldatud 86 miljardit eurot, mis moodustab 25 % ühtekuuluvusfondi vahenditest.

Nõukogus 6. oktoobril 2006[10] ajavahemikuks 2007–2013 vastu võetud ühenduse ühtekuuluvuspoliitika strateegilistes suunistes julgustatakse selge sõnaga liikmesriike ja piirkondi edendama tugevaid klastreid kui osa nende majandusreformi strateegiatest. ELi riigiabi läbivaadatud raamistikus tunnustatakse samuti riikliku toetuse potentsiaalset kasu ning antakse luba võtta klastrite arendamiseks teatavaid sihtotstarbelisi toetusmeetmeid[11].

---

6 Vt merendusklastreid käsitlev talituste töödokument: http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/pdf/Maritime_clusters_SEC_2007_1406.pdf.

7 Vt http://www.clusterobservatory.eu või lisatud talituste töödokument.

8 Vt majanduskasvu ja tööhõive koondsuunised, mis on kättesaadavad järgmisel veebiaadressil: http://ec.europa.eu/growthandjobs/guidelines/index_en.htm.

9 Vt komisjoni talituste töödokument „Regions delivering innovation through Cohesion Policy", SEK(2007) 1547, 14.11.2007.

10 Vt http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2007/osc/index_en.htm.

11 Vt dokumendi „Ühenduse raamistik teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi kohta" (ELT C 323, 30.12.2006, lk 1) jaotis 5.8, milles sätestatakse klastrite tegevuse toetamiseks

Algatusega „Piirkonnad majandusmuutustes”[12] abistab komisjon piirkondade riikideüleseid võrgustikke nende jõupingutustes parandada piirkondlikke innovatsioonisüsteeme, milles klastripoliitikal võib olla kanda oluline roll. Seitsmenda raampoliitika alusel rakendatud algatuse „Teadmiste piirkond”,[13] mis moodustab osa Euroopa teadusruumi poliitikast,[14] eesmärk on tugevdada Euroopa piirkondade teadusuuringute potentsiaali teadusuuringutel põhinevate strateegiate kehtestamise kaudu ning ülikoole, teadusuuringute keskusi, ettevõtteid ja piirkondlikke asutusi ühendavate uuringutekesksete klastrite arendamist julgustades ja nendevahelist koostööd toetades. Lisaks on seitsmenda raamprogrammi allprogrammi „Suutlikkus” haru „Teadusuuringute infrastruktuurid” eesmärk üleeuroopalist huvi pakkuvate olemasolevate ja uute tipptasemel teadusuuringute infrastruktuuride kasutamise ja arendamise optimeerimine[15]. Liikmesriigid võivad seega olla kindlad, et teadusuuringud ja innovatsioon ning samuti klastrite arendamine saavad piisavalt toetust erinevatest ELi vahenditest.

Vastastikuse mõistmise memorandumites ja klastrite tegevust toetavates ühistes pilootprojektides on märgitud, et erinevatest liikmesriikidest ja piirkondadest pärit klastriprogrammide vahel tihedama koostöö edendamisel on tehtud jõudsaid edusamme. Euroopa klastrite liit[16] on mitmel juhul aidanud kokku viia klastripoliitika väljakujundamise ja rakendamise eest vastutavaid ministeeriume ja riigiasutusi. Erinevad riigiasutused teevad nüüd tihedamat koostööd. Seega on tehtud esimesed sammud üleeuroopalise klastritevahelise praktilise koostöö suunas.

EL annab tegevuse hilisemas etapis täiendavat konkreetset abi riikidevahelise koostöö tegemiseks operatiivtasandil. Konkurentkonkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi Europe INNOVA™ algatus[17] keskendub peamiselt innovatiivseid VKEsid toetavate klasterorganisatsioonide poolt kasutatavate uute või täiustatud vahendite ühisele väljatöötamisele ning tõhustab seega klastrite jaoks Euroopas osutatavaid ettevõtlust toetavaid teenuseid. Kõnealuse algatuse raames on korraldatud klastrite külastamise programme ja kontaktide loomise üritusi ning valmistatud ette partnerluslepinguid avatud valdkondlike klastrite äriplatvormide loomiseks; seega on algatus aidanud suurendada ELi klastrite vaheliste ärikontaktide arvu[18].

Võttes arvesse VKEde keskset rolli ELi edasises arengus, on Euroopa Ülemkogu rõhutanud innovatiivsete VKEde klastritesse integreerimise hõlbustamise tähtsust, pidades eelkõige

---

antavat investeeringutoetust ja tegevusabi käsitlevad erieeskirjad. Need ei ole siiski ainsad kohaldatavad eeskirjad, klastrid võivad vastata ka muud tüüpi toetuste saamise tingimustele. Täpsem teave riigiabireformi kohta: http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/reform/reform.cfm.

12 Rohkem teavet selle algatuse kohta leiab aadressil: http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/interregional/ecochange/index_en.cfm.

13 Rohkem teavet selle algatuse kohta leiab aadressil: http://cordis.europa.eu/fp7/capacities/regions-knowledge_en.html.

14 Komisjoni rohelises raamatus „Euroopa teadusruum: uued perspektiivid” (KOM(2007) 161, 4.4.2007) on selgelt märgitud, et Euroopa teadusruum „peaks seega ennast järk-järgult suurendama võimsaks teadus- ja innovatsiooniklastrite võrgustikuks”.

15 Rohkem teavet teadusuuringute infrastruktuuridega seotud Euroopa meetmete kohta saab järgmisel veebiaadressil: http://cordis.europa.eu/fp7/capacities/research-infrastructures_en.html.

16 Rohkem teavet Euroopa klastrite liidu ja sellega ühinemise kohta leiab järgmiselt veebiaadressilt: http://www.proinno-europe.eu/index.cfm?fuseaction=page.display&topicID=223&parentID=0.

17 Rohkem teavet Europe INNOVA algatuse kohta leiab järgmiselt veebiaadressilt: http://www.europe-innova.org.

18 Rohkem teavet on esitatud aruandes „Europe INNOVA Innovation and Clusters: The experience of 11 Networks”, mis on kättesaadav järgmisel veebiaadressil: www.europe-innova.org/index.jsp?type=page&cid=10337&lg=en

silmas nende internatsionaliseerimise strateegiate edendamist kooskõlas hiljuti käivitatud Euroopa väikeettevõtluse algatusega („Small Business Act”)[19].

2. EESSEISVAD VÄLJAKUTSED – VAJADUS UUTE POLIITILISTE MEETMETE JÄRELE

Euroopas on klastreid piisavalt, kuid turu püsiv killustatus, nõrgad sidemed tööstusharu ja uurimistegevuse vahel ning ebapiisav koostöö ELi piires tähendavad seda, et ELi klastritel ei ole vajalikku kriitilist massi ja uuendussuutlikkust, et püsivalt maailmatasemel konkurentsivõimeline olla.

Rahvusvaheline konkurents kogub jõudu sedamööda, kuidas kasvab vajadus tipptasemel teadmiste järele. Tugevad klastrid kujutavad endast viljakat kombinatsiooni ettevõtlusdünaamikast, tugevatest sidemetest tipptasemel teadmisi esindavate institutsioonidega ning jõulisest koostoimest uuendustegevuses osalejate vahel. Nad aitavad kaasa teadmistepõhine majandus ülesehitamisele ning seega Lissaboni majanduskasvu ja tööhõive partnerluse eesmärkide saavutamisele. Seega peaks tipptasemel teadmiste poole püüdlemine olema kõige tähtsam prioriteet.

Majanduse uuenemise käigus tekib juurde uusi klastreid ning samas kaotavad teised oma konkurentsieelise. See on loomulik turukeskne protsess ning seega ei tohiks mittetoimivaid klastreid kunstlikult elus hoida. Sellised klastrid ei peaks muutuma riigiabi neelajateks, kes kahjustaksid konkurentsi ja uute konkurentsivõimeliste klastrite tekkimist. Uusi klastrialgatusi tuleks hoolikalt kujundada ning seejuures tuleks aluseks võtta väga selged põhimõtted, mis lähtuvad täpselt määratletud ärihuvidest, piirkondade tugevatest külgedest, konkreetsetest pädevustest, rahvusvahelisi tipptasemel teadmisi esindavatest keskustest ja turuprognoosidest. Kui sellised tingimused ei ole täidetud, ei ole ka klastreid hõlmav algatus tõenäoliselt edukas. Põhiülesanne on vältida selliste klastrialgatuste levimist, mille puhul ei ole loota pikaajalist edu.

Kõikide tasandite poliitiliste otsuste tegijad peaksid keskenduma parimate raamtingimuste pakkumisele, et toetada innovatsiooni, tipptasemel teadmisi ja koostööd kogu Euroopa Liidus. Sellise lähenemisviisi toetuseks on vaja ühiseid jõupingutusi, et erinevate tegevuspõhimõtete, programmide ja algatuste vahel saavutataks suurem koostoime ja vastastikune täiendavus.

3. ROHKEM MAAILMATASEMEL KLASTREID ELIS

Euroopa konkurentsivõime täiendava tugevdamise võti peitub kõikidel tasanditel tipptasemel teadmiste poole püüdlemises ning klastrite pakutava potentsiaali täielikus ärakasutamises.

Komisjoni oluline ülesanne klastrialase pädevuse toetamisel seisneb piirkondliku ja riikliku klastripoliitika täiendamises ja ELis seni püsinud kaubandus- ja liikuvustõkete kaotamises. Hästitoimiv siseturg pakub parimaid tingimusi tõhusamaks riikidevaheliseks koostööks ja investeeringute, teadlaste ja kõrge kvalifikatsiooniga liikumiseks, mis on vajalik tugevamate

---

[19] Vt komisjoni teatis „Kõigepealt mõtle väikestele”– Euroopa väikeettevõtlusalgatus „Small Business Act”, KOM(2008) 394, mis on kättesaadav järgmisel veebiaadressil: http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/sba_en.htm.

klastrite arenguks ELis. Näiteks peaks hiljuti komisjoni poolt käivitatud Euroopa teadlaste partnerlus aitama kaotada tõkkeid teadlaste liikuvuselt terves ELis[20].

Komisjon on juba teatanud,[21] et tõhustab oma jõupingutusi selle tagamiseks, et erinevad ühenduse finantsinstrumendid toimiksid strateegilisemalt ja ühetaolisemalt, nii et liikmesriikidel oleks võimalik finantsinstrumente kasutada vastavalt oma strateegilistele eesmärkidele ja tingimustele. Et asjakohaste ühenduse instrumentide mõju oleks maksimaalne, tuleb neid Regioonide Komitee soovituse[22] kohaselt rakendada kooskõlas klastreid toetavate piirkondlike ja riiklike jõupingutustega.

3.1. Klastripoliitika parandamine

Liikmesriike kutsutakse üles jätkama klastripoliitika integreerimist oma riiklikesse reformikavadesse majanduskasvu ja tööhõive partnerluse raames ning esitama iga aasta aruandeid oma saavutuste kohta. See aitab poliitiliste otsuste tegijatel edaspidi riigi ja piirkonna tasandil kujundada edukat klastripoliitikat ning julgustada teadmiste jagamist ja heade tavade vahetamist kogu ELis. Selles kontekstis tasub meenutada, et ühtekuuluvprogrammide uus põlvkond on viidud vastavusse riiklike reformikavadega ning annab oma panuse nende rakendamisse.

Lisaks pakub Euroopa klastrite vaatluskeskus poliitiliste otsuste tegijatele neutraalset ja võrreldavat teavet klastripoliitika ja klastrite suhtelise tugevuse kohta ELis. Kõnealust liikmesriikidele pakutavat klastrite kaardistamise teenust, mis edendab tõenditel põhinevat poliitiliste otsuste tegemist ja üksteiselt õppimist, hakatakse nüüd viimistlema ja täiustama[23].

Tipptasemel teadmiste poole püüdlemine nõuab riiklikke ja piirkondlikke toetuskavasid, et võtta paremini arvesse klastrite riikidevahelist mõõdet ELis ja EList väljas. Komisjon julgustab liikmesriike tegema tihedamat koostööd poliitilisel tasandil, et toetada liikmesriikide vahel tegevuse varases järgus paremat koordineerimist piirkonna ja riigi tasandil, kui kavandatakse uusi klastrialgatusi või arendatakse edasi olemasolevaid algatusi. Komisjon toetab selles kontekstis Euroopa klastrite liidu tegevust, millega edendatakse üksteise poliitikast õppimist, parimate tavade ja kogemuste vahetamist ning ühiste abivahendite ühist väljatöötamist, mis omakorda aitab kaasa parema ja tõhusama klastripoliitika väljaarendamisele ELis[24].

---

20 Vt komisjoni teatis „Paremad tööalased võimalused ja rohkem liikuvust: Euroopa partnerlus teadlaste jaoks“, KOM(2008)317 (lõplik), kättesaadav järgmisel veebiaadressil: htpp://ec.europa.eu/research/era/specific-era-initiatives_en.html.

21 Teatis „Euroopa piirkondade konkurentsivõime parandamine teadusuuringute ja innovatsiooni kaudu”, KOM(2007) 474 (lõplik), vt http://eur-lex.europa.eu/ LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0474:FIN:EN:PDF.

22 Vt Regioonide Komitee arvamus klastrite ja klastripoliitika kohta, mis võeti vastu 19. juuni 2008 toimunud 75. täiskogu istungjärgul, CdR 70/2008 rev.1 EN/o (ECOS-IV-024).

23 Vt lisatud komisjoni talituste töödokument klastrite kohta, SEK(2008) 2367.

24 Nõukogu tervitas „komisjoni algatust European Cluster Alliance, mille eesmärk on stimuleerida piirkondlike omavalitsuste vahelist praktilist koostööd” ja kutsus sellega seoses komisjoni üles „koostama analüüsi rahvusvahelise mõõtmega klastrite edendamiseks.” Konkurentsivõime nõukogu 4. detsembri 2006. aasta kohtumisel tehtud järelduste tekst on kättesaadav järgmisel veebiaadressil: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/intm/91989.pdf.

Klastripoliitika alase koostöö praktiliste piirangutega seotud probleemide lahendamiseks võib samuti kasutada Euroopa territoriaalse koostöö rühmitust[25] – ühtekuuluvuspoliitika alusel loodud õiguslikku vahendit, mis töötati algselt välja ühtekuuluvuspoliitika programmide juhtimiseks. Samas kutsub komisjon liikmesriike ja piirkondi üles kasutama klastreid käsitlevate programmide väljatöötamisel paremini ära ühtse turu pakutavaid võimalusi näiteks piiriüleste tugiteenuste ostmisel innovatsioonitšekkide laiema kasutuse kaudu.

Komisjon moodustab konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi alusel Euroopa klastripoliitika eksperdirühma,[26] et aidata liikmesriikidel töötada välja strateegilisemat visiooni kriitilise massi ja maailmatasemel pädevuse saavutamiseks ja selleks, et jagada klastripoliitika kohta teavet eesmärgiga täiendavalt uurida, kuidas paremini aidata liikmesriikidel Euroopa Liidu maailmatasemel klastrite ülesehitamist toetada.

3.2. Riikidevahelise klastrite koostöö tugevdamine

Hoolimata ühtse turu tugevdamiseks tehtud jõupingutustest, ei saa ELi klastrid loota üksnes aglomeerumise loomulike jõudude peale, et kaasata andeid ja muid eeliseid, nagu seda teevad näiteks USA klastrid. ELi klastrid saavad mõnda sellist halvemust korvata, kui nad loovad tugevamad sidemed muude klastritega, kellel on täiendavaid tugevaid külgi. Muutused üleüldises majanduskeskkonnas muudavad sidemed klastritega veel olulisemaks. Kui ettevõtted viivad oma tegevuse rahvusvahelisele tasandile, on oluline, et neid toetavad klastrialgatused ja -organisatsioonid samuti internatsionaliseeruksid.

Kuigi klastriettevõtted ja klasterorganisatsioonid omavahel konkureerivad (eelkõige sellised, mis kuuluvad samasse tegevussektorisse), on samas palju konkurentsi ja koostööd õigustavaid põhjuseid. Klastritega seotud tipptasemel teadmisi on võimalik ettevõtte tasandil veelgi tugevdada riikideülese klastritevahelise koostöö kaudu. See võib hõlmata teadmiste, turu-uuringute ja kvalifitseeritud töötajate vahetamist, juurdepääsu võimaldamist uurimis- ja testimisseadmetele ning klastritesse kuuluvate ettevõtete jaoks uute ja paremate teenuste arendamist, mis aitab kaasa ühise Euroopa teadus- ja innovatsiooniruumi loomisele. Euroopa ettevõtjate valmisolek teha koostööd esmaklassilisi teadmisi esindavate keskustega nii Euroopas kui ka mujal on maailmatasemel klastrite tekkimise ja kasvu eeltingimuseks. Selline valmisolek on samuti vajalik üha rohkem globaliseeruvas ärikeskkonnas konkurentsivõimelisena püsimiseks. Klastrialane koostöö võib veelgi kaasa aidata Euroopa tehnoloogiaplatvormide[27] väljatöötatud strateegiliste teadusuuringute programmide ühiste vaadete edukale rakendamisele.

Ühenduse klastrialgatuste järgmine põlvkond, kes tegutseb eelkõige Europe INNOVA™, algatuse „Teadmiste piirkond” ja praeguse ühtekuuluvpoliitika eesmärgi „Euroopa territoriaalne koostöö”[28] raames, suurendab klastrialast koostööd ELis üksteist tugevdaval

---

25 Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1082/2006, 5. juuli 2006, ELT L 210, 31.7.2006, lk 19, kättesaadav järgmisel veebiaadressil: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/newregl0713_en.htm.

26 Vt komisjoni otsus K(2008)6091.

27 Rohkem teavet leiab veebiaadressil: http://cordis.europa.eu/technology-platforms/home_en.html.

28 Eesmärk „Euroopa territoriaalne koostöö” täiendab ja asendab endist ühenduse algatust Interreg. Selle eesmärk on integreeritud territoriaalne areng, piirkondadevaheline koostöö ja heade tavade vahetamine ning selle tähelepanu on nüüd koondunud innovatsioonile. Innovatsioonile on EL 27s eraldatud 2 miljardit eurot ajavahemikuks 2007–2013; mitut piirkonda ühendavad klastritevahelised tegevused kuuluvad selle alla.

viisil ja annab oma panuse suurema hulga maailmaklassi klastrite loomisele Euroopas eelkõige sellistes kõrge innovatsioonipotentsiaaliga valdkondades, mida toetab Euroopa juhtivate turgude algatus[29] ja muudes valdkondades, sh merendussektoris[30]. Uute klastrialaste partnerluste väljatöötatud ja testitud edukad ja asjakohased vahendid integreeritakse ja kasutatakse võimalikult laiaulatuslikult ära uues tugivõrgustikus Enterprise Europe Network[31].

Euroopa loovuse ja innovatsiooni aasta 2009 pakub hea võimaluse, et edendada klastrite avatust uurimisinstituutide ja piiritaguste rahvusvaheliste partnerite suhtes. Komisjon toetab koos liikmesriikide riiklike ja piirkondlike partneritega Euroopa innovatsiooninädalate korraldamist, et edendada teaduse ja tööstuse vahelistest piiriülestest seostest tulenevat kasu klastrite kontekstis.

3.3. Klasterorganisatsioonide pädevuse edendamine

Klastrialgatusi on hakanud üha enam juhtima valdkondlikud institutsioonid, mida teatakse klasterorganisatsioonidena ning mille vorm võib varieeruda mittetulundusühingutest riigiasutuste ja -ettevõteteni. Klastritega seotud ettevõtted ja muud innovatsiooni sidusrühmad vajavad tõhusaid, professionaalseid ja asjakohaseid tugiteenuseid, et saada oma klasterorganisatsioonist maksimaalset kasu. Siiski ei ole senini klastrijuhtide oskusi ja professionaalsust nõuetekohaselt tunnustatud. Tõhusatel professionaalsetel klasterorganisatsioonidel on keskne roll ettevõtete tugiteenuste kvaliteedi tõstmisel ning klastrialgatuste jätkusuutlikkuse stimuleerimisel.

Klastrite juhtimist tuleks seega tunnustada kui uut erialast kvalifikatsiooni, mis nõuab kõrgeid kvaliteedistandardeid ja professionaalsust, et osutada tõhusalt teenuseid, mida klastrites koos tegutsevad ettevõtted ja institutsioonid vajavad ning kasutada täielikult ära eeliseid, mis tulenevad ülikoolide, tööstusharu ja valitsusasutuste vahelistest suhetest. Komisjon julgustab selliseid jõupingutusi ning nendega ongi mõnes ELi piirkonnas juba algust tehtud.

Komisjon käivitab selles kontekstis konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi alusel klasterorganisatsioonide pädevuse Euroopa katsealgatuse, mis pakub klastrite juhtijatele erikoolitusprogramme ja võimaldab tõhustatud koostööd. Kui see algatus on edukas, võib sellest lõpuks välja kasvada jätkusuutlik mittetulunduslik Euroopa klastrijuhtide liit, mis töötab välja Euroopa Kvaliteedijuhtimise Sihtasutuse (EFQM) täiuslikkusemudelil[32] põhineva tipptasemel klasterorganisatsioonide Euroopa kvaliteedimärgi ja haldab seda. Selline Euroopa klastrite märk võib klasterorgansatsioonidel aidata kaasata täiendavaid ressursse nii avalikust kui ka erasektorist ja parandada kogu maailmas nende nähtavust ja tunnustamist.

---

29 Vt komisjoni teatis „Juhtivate turgude algatus Euroopas” KOM(2007) 860 (lõplik), kättesaadav järgmisel veebiaadressil: http://ec.europa.eu/enterprise/leadmarket/leadmarket.htm.

30 Komisjon teatas ELi ühtse merenduspoliitika (sinine raamat), KOM(2007) 575, 10.10.2007 alusel oma kavatsusest tugevdada võrgustike loomist merendusklastrite vahel.

31 Rohkem teavet Enterprise Europe Network’i kohta leiab veebiaadressil: http://www.enterprise-europe-network.ec.europa.eu/index_en.htm.

32 Lisateavet EFQMi täiuslikkusmudeli kohta saab järgmisel aadressil: http://www.efqm.org/.

3.4. Innovatiivsete VKEde klastritesse integreerimise tõhustamine

Klastrid tagavad VKEde jaoks viljaka keskkonna innovatsiooniks ning suurettevõtete ja rahvusvaheliste partneritega suhete arendamiseks. Kuigi klastrid saavad kasu suurte rahvusvaheliste äriühingute kohaolekust, on dünaamiliste ja innovatiivsete VKEde klastritesse integreerimine eriti oluline selleks, et aidata klastritel saavutada pädevuse ja innovatsiooni kõrge tase. Poliitiliste otsuste tegijad peaksid seega klastripoliitika kujundamisel võtma arvesse VKEde suurt potentsiaali.

Klasterorganisatsioonid pakuvad ettevõtete – eriti VKEde – jaoks laia valikut kohandatud tugiteenuseid, mis täiendavad väga tõhusalt VKEde tugiteenuste olemasolevaid vorme. Sellised teenused hõlmavad koostöö hõlbustamist VKEde ning suuremate ettevõtete ja uurimisinstituutide vahel, intellektuaalse omandiõiguse ja tehnosiirde[33] edendamist ja rahvusvaheliste tegevuste toetamist.

Et aidata VKEdel klastritesse integreeruda, annab Euroopa klastrite vaatluskeskus täiendavat teavet klastrialgatuste pakutavate teenuste kohta, mis on kasulikud ettevõtjatele ja investoritele, kes otsivad ELis investeeringuteks sobivaid kohti ja strateegilisi partnereid.

Klasteroganisatsioonide pakutavaid või nende kaudu suunatud paremaid, kohandatud tugiteenuseid arendatakse kui katseprojekte ning neid testitakse algatuse Europe INNOVA™ alusel; kui need osutuvad edukaks, võetakse need ELi tasandil laiaulatuslikult kasutusele Euroopa klastrite liidu ja tugivõrgustiku Enterprise Europe Network kaudu. See peaks aitama suurendada liikmesriikides innovatsiooni tugikavade tõhusust ja mõju ning vähendama VKEde koormust.

Tugivõrgustikku Enterprise Europe Network kutsutakse üles 2009. aastal organiseerima tihedas koostöös klasterorganisatsioonidega innovatsiooniteadlikkuse kampaaniat, millega teavitatakse teadmiste edasiandmise ja internatsionaliseerimise eesmärgil ettevõtjaskonda, eelkõige innovatiivseid VKEsid olemasolevatest toetusmehhanismidest.

JÄRELDUSED

Klastrid etendavad olulist rolli konkurentsivõime ja innovatsiooni stimuleerimisel ning töökohtade loomisel. Klastritega kaasnevate eeliste täielikuks ärakasutamiseks peaks EL nüüd tugevdama liikmesriikidele ja piirkondadele antavat toetust, et edendada tipptasemel teadmisi kõikidel tasanditel ja julgustada koostööd kogu ELis, et püüelda maailmatasemel klastrite suunas.

Klastrid peaksid olema avatud ja paindlikud ja ning tekitama huvi terve maailma andekate inimeste ja ekspertide seas. Piirkonna, riigi ja ELi tasandi jõupingutused peaksid võimaldama luua tihedamaid ja tõhusamaid seoseid nii klastrite kui ka juhtivate uurimisinstituutide vahel Euroopas ja mujal maailmas. Samal ajal kutsutakse klasterorganisatsioone üles täiustama oma tugiteenuseid ning parandama VKEde integreerimist klastritesse.

Käesoleva teatise eesmärk on anda panus ELi klastreid toetava tõhusama raamistiku loomisele.

---

[33] Selliste teenuste puhul tuleks arvesse võtta hiljuti vastuvõetud komisjoni soovitust intellektuaalomandi haldamise kohta teadmussiirde käigus ning ülikoolide ja muude riiklike teadusorganisatsioonide tegevusjuhist, K(2008) 1329, 10.4.2008.

<u>Lisa:</u> Poliitiline tegevuskava maailmatasemel klastrite toetamiseks Euroopa Liidus

Komisjon teeb järgmist:

- **toetab liikmesriike ja piirkondi klastripoliitika parandamiseks tehtavates jõupingutustes; selleks jagab ta klastrite ja klastripoliitika kohta objektiivset teavet ja hõlbustab üksteise poliitikast õppimist kogu ELi piires;**
- **tagab klastreid toetavate erinevate ühenduse õigusaktide vahel parema järjepidevuse ja vastastikuse täiendavuse täielikus kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega;**
- **asutab Euroopa klastripoliitika eksperdirühma, kes nõustab komisjoni ja liikmesriike võimalike strateegiliste suuniste osas seoses maailmatasemel klastrite tekke ja kasvuga Euroopas;**
- **julgustab klastrite vahel riigiülese praktilise koostöö soodustamise abil ühise Euroopa teadus- ja innovatsiooniruumi arendamist;**
- **käivitab klasterorganisatsioonide pädevuse Euroopa katsealgatuse;**
- **täiustab teavet Euroopa klasterorganisatsioonide poolt VKEde jaoks osutatavate innovatsiooni valdkonna tugiteenuste kohta eelkõige Euroopa klastrite vaatluskeskuse ja tugivõrgustiku Enterprise Europe Network kaudu;**
- **toetab konkurentsivõime- ja innovatsiooniprogrammi alusel uute või paremate vahendite väljatöötamist, et hõlbustada VKEde osalemist innovatiivsetes klastrites;**

ja kutsub liikmesriike üles:

- **ELi mõõdet arvesse võttes täielikult integreerima oma klastripoliitika riiklike reformikavade konkurentsivõime sambasse ja esitama selle kohta aruanded;**
- **toetama väikeettevõtluse algatuses esitatud soovituste täiendava rakendamise kaudu tõhusamalt VKEde osalemist klastrites;**
- **tõhustama oma jõupingutusi, et saavutada klastripoliitika valdkonnas erinevate tegevuspõhimõtete, programmide ja algatuste vahel suurem koostoime ja vastastikune täiendavus**.